

Itä-karjalaiset pappeina Suomessa

(Sortavalan pappisseminaarin historiasta ja rovasti Erkki Pirosen kirjasta Sielunpaimenia ja kirkonmiehiä tiedot koontanut Kosti Pamilo.)

Vuonna 1917 Suomi itsenäistyi. Maa pääsi ensimmäistä kertaa päättämään omista asioistaan ilman Ruotsin tai Venäjän holhousta. Suomessa vahvistettiin virallisiksi kaksi uskontoa, evankelisluterilainen ja ortodoksinen (siltoin puhuttiin kreikkalaiskatolisesta uskonnosta). Ortodoksinen uskonnon hyväksyminen oli hyvin suuri kunnianosoitus maan vähemmistöille, sillä olihan ortodoksien osuus vain 2 % maan väestömäärästä.

Näin alkoi virallinen karjalais-ortodoksinen toiminta Suomessa. Suomenkielisistä papeista oli pulaa, sillä maassa ei ollut pappiskoulutusta; kaikki karjalaiset papit olivat suorittaneet joko Petroskoin tai Pietarin pappisseminaarit.

Kiireesti tarvittiin suomenkielisiä pappeja ja apua saatiin Venäjän puoleisista Karjalasta. Siellä oli pappeja, jotka jäivät virattomiksi, kun kirkot otettiin muuhun käyttöön. Historiakirjojen mukaan uudet isännät — ruadajat da köyhät talonpojat — uskoivat enemmän puolueen apuun kuin Jumalan sanaan.

Virattomiksi jääneet papit ja myös papin ammattia suunnitelleet nuoret pakenivat Suomeen, missä pääsivät niin valmiiksi papeiksi kuin myös pappisseminariinkin koulutusta saamaan. Suomen kielen oppiminen ei pakolaisille tuottanut vaikeuksia. Lisäksi täällä tuli hyvin toimeen karjalan kielelläkin, sillä asuihan Suomen rajakunnissa peräti 64 000 ortodoksia, joilla kotikielenä oli karjala eli sama kieli kuin pakolaisillakin. Suomessa asui vielä noin 7 000 ortodoksia, jotka puhuivat eri kieliä, mutta heillä kirkkokielenä oli slaavi. Heitä asui 3 074 Helsingissä, 2 381 Viipurissa ja 1 832 Karjalan kannaksen Kyyrölässä.

Papiksi aikovia oli Suomessa riittämiin, joten uusi pappisseminari tarvittiin ja se myös saatiin hyvin nopeasti. Rovasti Sergei Solntsev Sortavalasta matkusti Helsinkiin hallituksen ministerinä toimineen valtioneuvos Emil Nestor Setälän puheille. Sergei esitti huolensa; me tarvitsemme suomenkielisiä pappeja, mutta pappisseminaria meillä ei ole.

"Saat kolme tuntia aikaa. Tee esitys pappisseminaarin perustamisesta", vastasi valtioneuvos rovasti Solntseville. Solntsev teki esityksensä, vei sen valtioneuvostoon ja sai vielä samana päivänä vastauksen; Suomen Kreikkalaiskatolisen pappisseminaarin perustaminen on hyväksytty ja rahat tarkoitukseen varattu. Näin nopeasti perustettiin pappisseminari, jota kansa kutsui Sortavalan pappisseminariksi.

Mitään suuria paperimääriä ja perusteluja ei tarvittu, sillä niin pappisseminaarin esittelijä kuin myös esityksen hyväksyjä hyvin tunsivat ortodoksien tarpeet kuulla jumalanpalvelusta omalla kielellä. Rovasti Solntsev sai itse kuulla jo v. 1906 Uhtualla, mitä kansa jumalanpalveluksissa odottaa. Solntsev siellä piti ensimmäisen suomenkielisen palveluksen. Sen jälkeen tuli eräs uhtualainen talonpoika hänen puheilleen ja sanoi: "Kuulevai बातjуска, tämä oli ensimmäni kerda kui Jumalan sanua omal kielel kuulun da kaiken ellendin. Siun pagina oli hyvä, se kai vat-sua lämmitti, rouna kui Jumala itse olisi pakajanut." Eikä valtioneuvos Setäläkään "loittoni ruotsi" ollut. Hän jo nuorena kielitieteilijänä tutustui karjalaisiin, liiviläisiin, vatjalaisiin ja vepsäläisiin, joten tunsikin kielet ja myös heidän uskonnolliset tarpeensa.

Kun rajantakaisilla karjalaisilla on kovin vähän tietoa Suomessa toimineista heimoveljistään, niin on hyvä heidän nimensä julkaista. Koskaan ei tiedä, vaikka moni löytäisi sukulaisensa.

Suomeen Aunuksesta ja Vienasta paenneiden valmiiden pappien kuin myös nuorten, jotka kävivät täällä pappisseminaarin, nimiluettelo on seuraava:

Valmiit papit:

Rovasti Mikael Fiilin

Mikael syntyi 1879 Vepsän alueen Kaskesojan kylässä ja kuoli Joensuussa 1952. Hän kävi Petroskoin seminaarin, jonka jälkeen toimi monissa seurakunnissa Aunuksen alueella. Suomeen hän pakeni Repolasta, missä toimi kirkkoherrana niinä vuosina, kun Repola oli Suomen suojeluksessa.

Suomessa Mikael valittiin Joensuun ortodoksinen seurakunnan kirkkoherraksi. Hän vastasi myös kaikkien Suomeen siirty-

neiden pakolaisten sielunelämästä, piti rekisteriä, johon pakolaiset kuuluivat.

Rovasti Aleksanteri Gaurilov

Aleksanteri syntyi Aunuksen Vitelessä 1893 ja kuoli Mikkelissä 1969. Hän kävi ensin Petroskoin hengellisen koulun ja sen jälkeen pappisseminaarin. Pakeni Suomeen ja hoiti täällä erilaisia tehtäviä aina vuoteen 1932 saakka, jolloin arkkiepiispa Herman vihki hänet papiksi ja virkapaikaksi tuli Kätkäsalmen ortodoksinen seurakunta. Sieltä hän joutui evakkoon ja toimi kuolemaansa saakka Mikkelin ortodoksinen seurakunnan kirkkoherrana.

Rovasti Mikael Ievanen

Mikael syntyi 1886 Paateneessa ja kuoli 1955 Kuhmossa. Hän oli suvultaan Isejeff. Mikael kävi Petroskoin pappisseminaarin. Sen jälkeen toimi Landeran kanttorina, Repolan diakonina ja pappina Minojärvellä ja Kiimasjärvellä, mistä pakeni Suomeen. Välillä hän oli sotilaspappina Tunkuaalla, sen vahvistaa Antti Timonen kirjassaan Me karjalaiset.

Mikael oli hyvin suorapuheinen, huumoripitoinen ja värikäs pappi, josta seurakuntalaiset pitivät. Karjalaiset kunnioittivat väkivahvaa pappiansa, kun hän niin hyvin puolusti kirkkoansa ryöstäjiltä. Karjalaiset kiittivät ja kommunistit moittivat. He julistivat Mikaelin ryöstäjäksi, bandiittitittellillä varustettu valokuva koristi vielä v. 1990 Petroskoin museon seinää. Suomessa hän hoiti pakolaisia erittäin hyvin. Hautajaisista muodostui surujuhla, jossa sadat ihmiset rukouksin muistelivat hengellistä isäänsä.

Rovasti Simo Musovski

Simo oli siirtynyt Suomen Suojärveltä Vienan Pistojärven kirkkoherraksi. Sieltä hän pakeni Suomeen ja asettui asumaan Kuusamoon, mistä käsin hoiti pakolaisten uskonnollisia asioita. Simo tunnettiin hyvänä karjalan kielen taitajana. Viralliset hautajaistoimitukset hän piti suomeksi, mutta lopuksi puhui vainajille karjalaksi sanoen: "Siit kui jälgimäni päivä tlou da näettä ruotsit kahevutah da lähtietäh taivahah, dai työ elgiä vuottaa-kuu käskyö, astukkoa jälles." Mainittakoon, että Simon jälkeläisiä on jo neljännessä polvessa ortodoksisessa toiminnassa mukana.

Diakoni Georg Jyrkivaara

Georg syntyi Aunuksen Sammatuksessa 1895, kuoli 1965 Helsingissä, missä hän toimi Helsingin ortodoksinen seurakunnan diakonina. Georg oli saanut diakonikoulutuksen Karjalassa. Suomeen tultua hänen poikansa Yrjö kävi Sortavalan pappisseminaarin kanttorikurssin.

Rovasti Vladimir Talsta oli suvultaan Tolstohnov. Hän toimi pakolaisten parissa ja hoito matkapapin tehtäviä Pohjois-Suomessa, mutta tiedot hänen syntymäjuuristaan ja koulutuksesta puuttuvat.

Papeiksi Suomessa koulutetut karjalaiset:

Nikolai Baranovski

Nikolai syntyi Porajärvellä 1907. Hän meni Sortavalan pappisseminariin vuonna 1924, mutta kuoli kesken opintojaan v. 1925.

Rovasti Serafim Fiilin

Serafim oli rovasti Mikael Fiilinin poika, syntynyt 1903. Hän kuoli 1980-luvulla Helsingissä. Hän kävi ensin Petroskoin hengellisen koulun, sitten Repolassa toimineen suomenkielisen alkukouluopettajaseminaarin. Suomeen tultuaan kävi vv. 1923—24 Sortavalan pappisseminaarin, jonka jälkeen toimi eri seurakunnissa. Hän matkusti Puolaan, missä vv. 1932—33 opiskeli Varsovan yliopistossa teologiaa. Suurimman osan elämästään hän toimi Helsingissä, missä kiersi eri oppikouluissa opettamassa ortodoksisia uskontoa.

Kanttori Sulo Halla

Sulo on syntynyt 1935 Suomessa. Molemmat hänen vanhemmistaan ovat vienalaisia Oulangasta ja Tunkuaalta. Sulo toimi pitkään Lapin seurakunnan kanttorina, mistä siirtyi nykyiseen toimipaikkaan Kuopion ortodoksinen seurakunnan kanttoriksi.

Rovasti Leonidas Homanen

Leonidas syntyi 1905 Paateneen Särkijärven kylässä. Hänen isänsä oli kirkkoherra Vasili Fomin. Leonidas kävi ensin Petroskoin hengellisen koulun ja Suomeen siirryttyään Sortavalan pappisseminaarin, mistä sai päästötodistuksen v. 1927. Ensimmäinen toimipaikka oli Suojärven seurakunnassa. Sieltä hän siirtyi Viipurin ortodoksisen seurakunnan kirkkoherraksi ja sai myös vastuulleen rovasti Mikael Fiilinin hoitamat pakolaisten rekisteri- ja sielunhoitotehtävät. Evakkomatka vei Viipurista Turun ortodoksisen seurakunnan esimieheksi. Eläkkeelle jäätyään muutti poikiensa asuinpaikkaan Helsinkiin, missä kuoli v. 1973.

Kanttori Konstantin Joutsimo

Konstantin syntyi 1911 Pietarissa Vasili Jefimoffin poikana. Hän kävi Sortavalan pappisseminaarin kanttorikurssin v. 1934, toimi Kurkijoella kanttorina ja kuoli jo v. 1940.

Rovasti Niilo Karjomaa

Niilo syntyi 1927 Suojärvellä. Hänen vanhempansa, isä Jaako Kosinin oli paennut Suomeen vallankumouksen aikana Munjärven kunnan Päljärven kylästä. Niilo päätti pappisseminaarin v. 1948. Sen jälkeen hän opiskeli Pariisissa teologisessa instituutissa. Sieltä tultuaan toimi Helsingin ortodoksisen seurakunnan pappina, mutta pian valittiin opetustyöhön Suomen ortodoksisen pappisseminaariin Kuopioon. Ennen eläkkeelle siirtymistään hän ehti toimia kauan pappisseminaarin johtajana.

Metsänhoitaja Yrjö Kiirikki

Yrjö syntyi 1926 Kuhmonniemessä, hän on suvultaan Rukajärven Kiirikoveja. Vv. 1942—43 opiskeli Sortavalan pappisseminaarissa, jonka jälkeen luki ylioppilaaksi ja valmistui metsänhoitajaksi. Hän on edelleenkin mukana seurakuntatyössä, parhaillaan toimii Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa luottamustehtävissä.

Rovasti Vasili Kontioinen

Vasili syntyi 1929 Aunuksen Jyrkilässä, Makarj Medvedjevin poikana. Hän siirtyi Suomeen viimeisen sodan aikana. Kävi pappisseminaarin, sai päästötodistuksen v. 1957. Pappina hän on toiminut salmillaisten parissa Pielavedellä, presidentti Kekosen syntymäpäivänsä. Seurakunnan kirkkoherran tehtävien lisäksi hän on johtanut voimakasta karjalaistoimintaa paikkakunnalla. Myös Vasilin veli Aleksi siirtyi Suomeen ja kävi kanttorikurssin v. 1959 sekä toimi kanttorina useassa eri seurakunnassa.

Yli diakoni Mikael Kriisin

Mikael syntyi 1920 pakolaisten matkalla Suomen puoleisessa Korpiselässä. Hänen isänsä oli kotoisin Mäntyselän kunnan Pyhäniemen kylän naapurissa olevasta kylästä, jonne vuosisatojen aikana oli siirretty venäjänkielisiä. Niinpä karjalaiset sanoivat, että Mikaelin isä, kupariseppä Simo Kriisnin kylässä hyvänä satovuosina puhuttiin venettä, mutta huonoina satovuosina piti lähteä viljan etsintään, silloin puhuttiin karjalaa.

Mikael opiskeli musiikkia Sibelius-Akatemiassa. Vuonna 1960 hän suoritti diakonitutkinnon ja sen jälkeen toimi yli diakonina Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa eläkkeelle jäämiseen saakka.

Rovasti Leo Merras

Leo syntyi eversti Aleksanteri Micheleffin poikana 1915 Pietarissa. Hän kävi ensin Sortavalan lyseossa keskikoulun ja sen jälkeen Sortavalan pappisseminaarin, valmistui v. 1939. Hän palveli eläkeikänsä saakka Lappeenrannan ortodoksisessa seurakunnassa. Hänen poikansa Olavi on myös pappi ja toinen poika Herman Helsingin ortodoksisen seurakunnan kirkon isännöitsijä. Leo kuoli v. 1983 ja hänet haudattiin Helsinkiin.

Rovasti Lauri Mitronen

Lauri syntyi 1901 Simo Mitrofanovin poikana Vienan Tunkuussa, kuoli 1985 Jyväskylässä. Suomeen tultuaan ensin kävi Impilahden kansanopiston ja sitten Sortavalan pappisseminaarin, mistä sai päästötodistuksen v. 1930. Hän toimi Valamon poikakodin johtajana, kirkkoherrana Sortavalassa ja Jyväskylässä. Lauri uhrasi paljon aikaa pakolaistoiminnalle. Hän johti pitkään tunkualaisten seuratoimintaa ja oli aloittamassa ortodoksisista toimintaa Ruotsiin siirtyneiden pakolaisten parissa.

Rovasti Aleksanteri Olanto

Aleksanteri syntyi Porajärvellä 1914, pastori Vasili Ostrows-

kin poikana. Suku tunnettiin myös Mäntyselän Lintajärvellä nimellä Belovat. Aleksanteri päätti pappisseminaarin 1936. Hän toimi kirkkoherrana Impilahdella ja evakkoon siirryttyään Varkaudessa. Eläkepäiviään hän viettää Helsingissä.

Arkkipiispa Paavali

Hän oli maalliselta nimeltään Yrjö Olmari, syntynyt 1914 Pietarissa. Isä oli Alvi Guseff. Arkkipiispa Paavali on kirjattu monille paikkakunnille syntyneeksi, mutta kun hän saapui Karjalan Sivistysseuran tilaisuuksiin, niin hän aina painotti sitä, että meidän suku on lähtöisin Aunuksen Säämäjärveltä. Hän päätti pappisseminaarin v. 1936, vihittiin munkiksi v. 1938 ja nimitettiin Suomen ortodoksisen kirkkokunnan apulaispiispaksi v. 1955 ja arkkipiispaksi v. 1960. Eläkkeelle hän siirtyi v. 1987 ja kuoli v. 1988. Musiikki oli arkkipiispan suurin rakkautensa.

Rovasti Paavo Rajamo

Paavo syntyi Repolassa 1900 ja kuoli Oulussa 1981. Hän oli Paateneessa ja Repolassa toiminut pastori Aleksander Sidonskin poika. Kävi Petroskoin hengellisen koulun ja pappisseminaarin. Suomessa hän sai päästötodistuksen Sortavalan pappisseminaarista v. 1922. Hän toimi pappina useimmilla paikkakunnilla ja vuodesta 1950 lähtien Oulun ortodoksisen seurakunnan kirkkoherrana.

Rovasti Mikael Rajamo

Mikael syntyi 1902 Repolassa, pastori Aleksander Sidonskin poikana. Hän kävi ensin Repolassa toiminut suomenkielisen alkukouluopettajaseminaarin ja Suomeen tultuaan sai päästötodistuksen pappisseminaarista v. 1922.

Hän toimi aluksi Suojärvellä, mutta teki pisimmän päivätyön suistamolaisten parissa Suistamon ortodoksisen seurakunnan esimiehenä ja evakossa Iisalmeen siirtyneiden suistamolaisten sielunpaimenena. Hän harrasti kirjallista toimintaa. Suistamon seurakunnan historia on hänen kirjoittamansa.

K.P. arkkipiispa Paavali.

Rovasti Nikolai Routa

Nikolai syntyi 1899 Suomen Jalasjärvellä, missä hänen isänsä S. Remsujev toimi kauppiaina. Hän aloitti opiskelunsa Viipurin opettajaopistossa, mutta vapaussota ne keskeytti, jonka jälkeen monet urhoollisuusmitalit rinnassa v. 1919 aloitti Sortavalan pappisseminaarin. Välillä toimi Petsamossa katekeettana ja päätti pappisseminaarin v. 1924. Nikolai oli hyvä puhuja ja kirjoittaja. Arkkipiispa Herman otti hänet sihteerikseen, josta virasta siirtyi Taipaleen seurakunnan esimieheksi, missä toimi vuodet 1925—1944. Vuonna 1945 hän erosi papin virasta ja kuoli 1957.

Rovasti Yrjö Rämö

Yrjö syntyi 1900 Suojärvellä ja kuoli 1990 Rovaniemellä. Hänen isänsä pappissuku, Radolitskit olivat jo 1800-luvun alussa muuttaneet Suomeen Ukrainasta. Yrjön äiti oli Suojärven Naakkoja ja vaimo Aunuksen Lintajärven Vahrosia.

Yrjö päätti Sortavalan pappisseminaarin v. 1927. Sen jälkeen kävi sotaväen, yleni kornetiksi ja valittiin v. 1929 Petsamon seurakunnan kirkkoherraksi. Suomi menetti Petsamon, ortodokseista muodostettiin Lapin seurakunta, jota Yrjö hoiti eläkeikänsä saakka.

Yrjön isä Nikolai komennettiin v. 1916 papin tehtäviin armeijaan. Pietarissa perhe hajosi, Yrjö oli ainoa, joka ui rajajoen yli Suomeen.

Pastori Paavo Saarikoski

Paavo syntyi 1904 maanviljelijänä ja laukkukauppiaina toimineen Matti Miinin poikana Kiestingissä. Suomessa hän kävi ensin Kuusamon kansanopiston v. 1927. Paavo jatkoi opintia kauan. Ensimmäinen suoritti teologian, kirkkohistorian ja kasvatustieteen arvosanat Helsingin yliopistossa. Vuosina 1929—30 hän opiskeli Ateenan yliopistossa ja oli pari vuotta opiskelemassa Romanian Cernautin yliopistossa. Suomessa hän toimi sotilaspappina, hoiti Impilahden seurakuntaa ja vuonna 1940 hänet valittiin Helsingin ortodoksisen seurakunnan pastoriksi, mutta työ jäi lyhytaikaiseksi; Paavo kuoli vuonna 1948.

Rovasti Dimitri Tarvasaho

Dimitri syntyi 1916 Pietarissa ja kuoli 1969 Helsingissä. Hänen isänsä oli puolalais-venäläiseen aatelissukuun kuuluva, lääninsihteerin Nikolai Tapisky. Hän menetti henkensä vallankumouksen aikana. Dimitri siirtyi Viipuriin. Siellä hän kävi oppikoulua, mutta halusi papin alalle ja päätti opintonsa v. 1944 Sortavalan pappisseminaarissa. Sota-aikana kielitaitoiselle miehelle löytyi monia vaarallisia tehtäviä, joista selvyttyään hän hoiti papintehtäviään Kontupohjassa.

Hänet määrättiin Viipurista siirtyneen seurakunnan asioita hoitamaan Lahteen. Sieltä hän haki ja pääsi Kajaanin seminaarin ortodoksisen uskonnon lehtoriksi, jota tehtävää hoiti kuolemaansa saakka.

Arkkimandriitti Iisakki Trofimov

Hän syntyi 1878 Inkerin ja Viron rajamailla. 20-vuotiaana hän meni Valamon luostariin noviisiksi. Vuonna 1908 hänet vihittiin munkiksi. Kielitaitoisena hän joutui usein venäjänkielisten piispojen tulkiksi. Vuonna 1929 hän suoritti Sortavalan opettajaseminaarissa uskonnonopettajan pätevyyden. Sotien jälkeen hän oli mukana saamassa munkeille uutta Valamoa. Se myös saatiin ja siellä arkkimandriitti vuonna 1952 kuolikin.

* * *

Muitakin pappeja Aunuksesta Suomeen saapui, vaikka heidän nimiään ei löydykään kirjoista. Omassa pakinakirjassaan kansakoulunopettaja Pekka Ruotsi kirjoittaa Salmassa toimineesta Saveil'ei paista. Hänen arvellaan olevan Vieljärvellä syntynyt.

Kukko kiekuu Kuopioon

Karjalaisseurojen Kuopion piiri järjesti kilpailun vuonna 1991 aiheena vuoden 1993 kesäjuhlien mainoskuva, logo. Kuopiolaisten Pentti Peiposen suunnittelema logo valittiin toteutettavaksi.

Pentti Peiponen on kertonut suunnittelemaansa logosta, että väritetyt tekstipalkit vaakunoineen muodostavat tarkentavan perustan tapahtumalle. Kuopiolaisten "kansallislintu" kalakukko kuvaa tapahtuman iloisuutta, eli tiivistettynä: iloiset karjalaiset kesäjuhlaat Kuopiossa.

Tekstipalkeissa olevat päävärit punainen ja keltainen ovat oikeat Karjalan värit. Niin yllättävältä kuin tuntuukin, musta ei ole Karjalan väri, sen sijaan kulta ja hopea.

Tämä on varmistettu Suomen Heraldisen seuran sihteeriltä Jukka Suvisaarelta. Savon värit keltainen ja musta tulevat esille alemmassa tekstipalkissa.

Vasemmanpuoleinen Karjalan maakuntavaakuna korostaa tapahtuman karjalaisuutta ja oikeanpuoleinen Savon maakuntavaakuna kertoo, että tapahtuma on Savossa kaikkien piirin karjalaisseurojen yhteisesti järjestämänä.

"Kalakukko" on saatu käyttöön Kuopion matkailutoimistolta ja olemukseltaan tässä yhteydessä kuvastaa vilkkaiden karjalaisten iloista juhlaa Kuopiossa. Näin Pentti Peiponen suunnittelemaansa juhlatunnuksesta.

LAHJAKSI SUOMALAISALLE

Heimolehti Karjala —
suomalainen lahja
suomalaiselle.

Lisätietoja os.
Heimolehti KARJALA
Oksasenkatu 8
53100 Lappeenranta
Puh. 953-4531700

Vanhoja perinteitä kunnioittaen
Nykyaikainen tukkuliike
NILO SEPPÄNEN
Vaasa 961-113 815